

KABOEM

EENENDERTIG

Laatst presenties in Siberië. De co Freriks een bidden tot een scherpe d aangesloten aanproductie, maar Lopend v u e veel lagen koren wa aardig, van de een vengma d

to's die het Amsterdamse
u wil geven aan langdurig
ie in de Aalsmeerse kassen
1 trekken. Ginkgo bala-

et 't eigenlijk niet zo goedagochtend hadden zich
eel me nogal snel. Dit zalekzoekenden bij het ar-
y teen nu juist leuk blijvend om te informeren
NIMMER WAS DAT IK

Ik dacht vroeger dat ilGAB verklaarde er nogal veel te weten. Maar nu blijkt dat we er ook schaken we-
gen teksten met elkaar.

... heeft niets met Postema (Volkskrant 28 november)
ONDER DAT 25 NOVEMBER 1922
 ra, verdragen, dan inter... was... beetje
 dijd ik nog steeds enig. M' heeft dat een volstrekt
 ... bekl... Want wat is dit in vre-

**PLAATJE OF VORMEN DEEL-
TAKING OF DOOR DE TEKST**

LAZEN OPDOEPEN

te weinig geduld. En de anderweg tot datootje
techte eigenschap is dat e steken?
en die verleggen van de vrees: dat heb ik
secret

EN ODE DE SINGEL-
ar-Maa g of ik het daarin moe
Sal daa touw niet meer teg

NTWEGEN, LOP De afgevoerde afvalstoffen worden afgevoerd naar de afvalvervalsing van de gemeente. Daar staat tegenover, dat de afvalvervalsing van Amsterdam van de afvalvervalsing van de gemeente van Aalsmeer is. Zeker voor een gebied van Aalsmeer

LAKS-v voor radio en televisie. Het is een goed voordeel dat ik wel heb. Het is een goed voordeel dat ik wel heb. Het is een goed voordeel dat ik wel heb.

er en v. niet bang voor, wan en worden, met di
dat heeft het er op de eerste in Amsterdam. D
ze. Hoe ij is. nan" KLM doet da
aar pijlsn mers wegwern eeft talloze van der

ALDEEM dat je er iets mee kunt werken, weet ik ui

GAAT LAAN Het GAB moet zich voor de komende jaren met een leger van vrijwilligers afstellen op de mensen die het niet verstan-

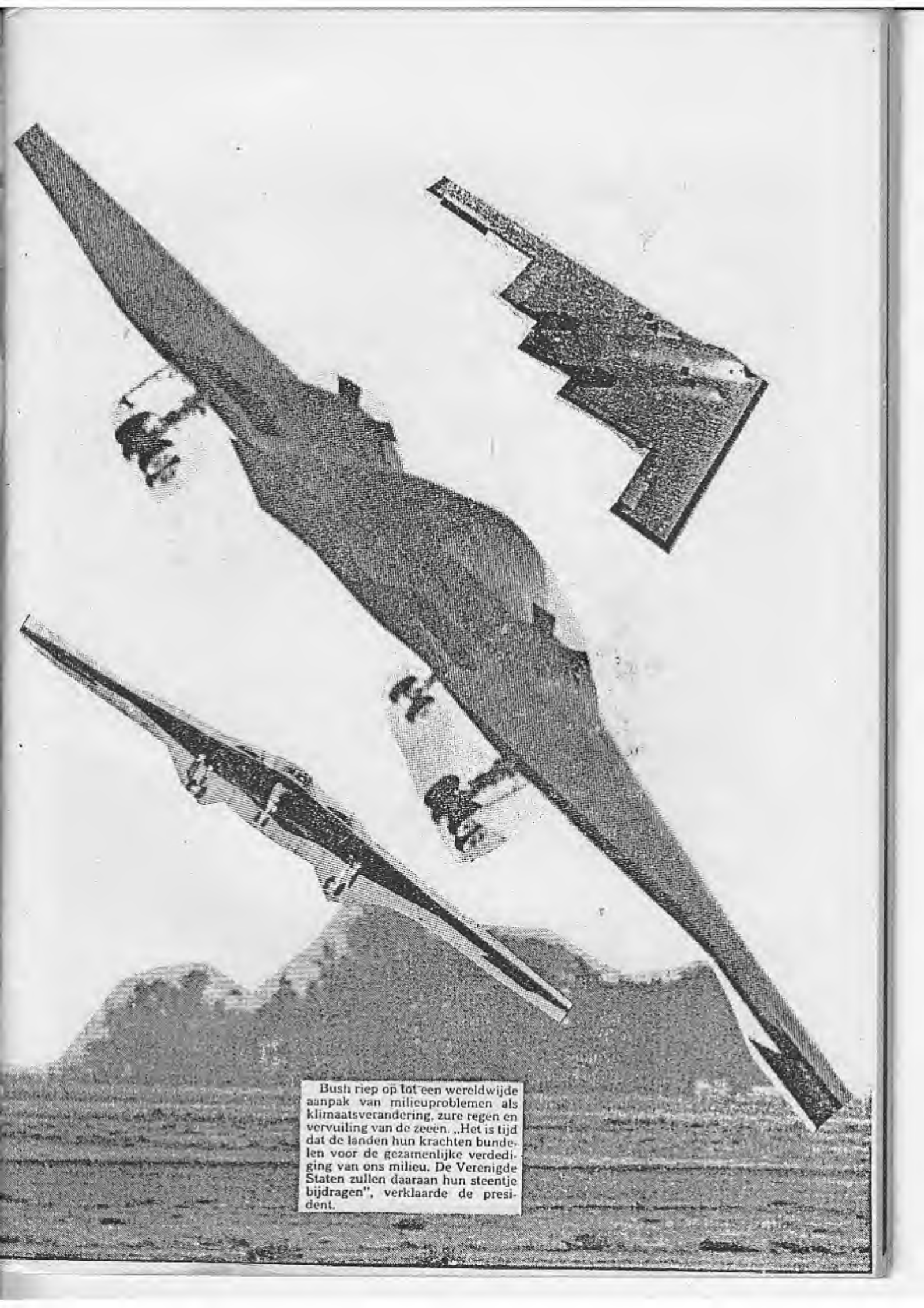
32 KA CEIDEN voor een wagen
de koe

heb een ontzettende
rijdrijke, als ik het
1. Daardoor kon
erder op een p

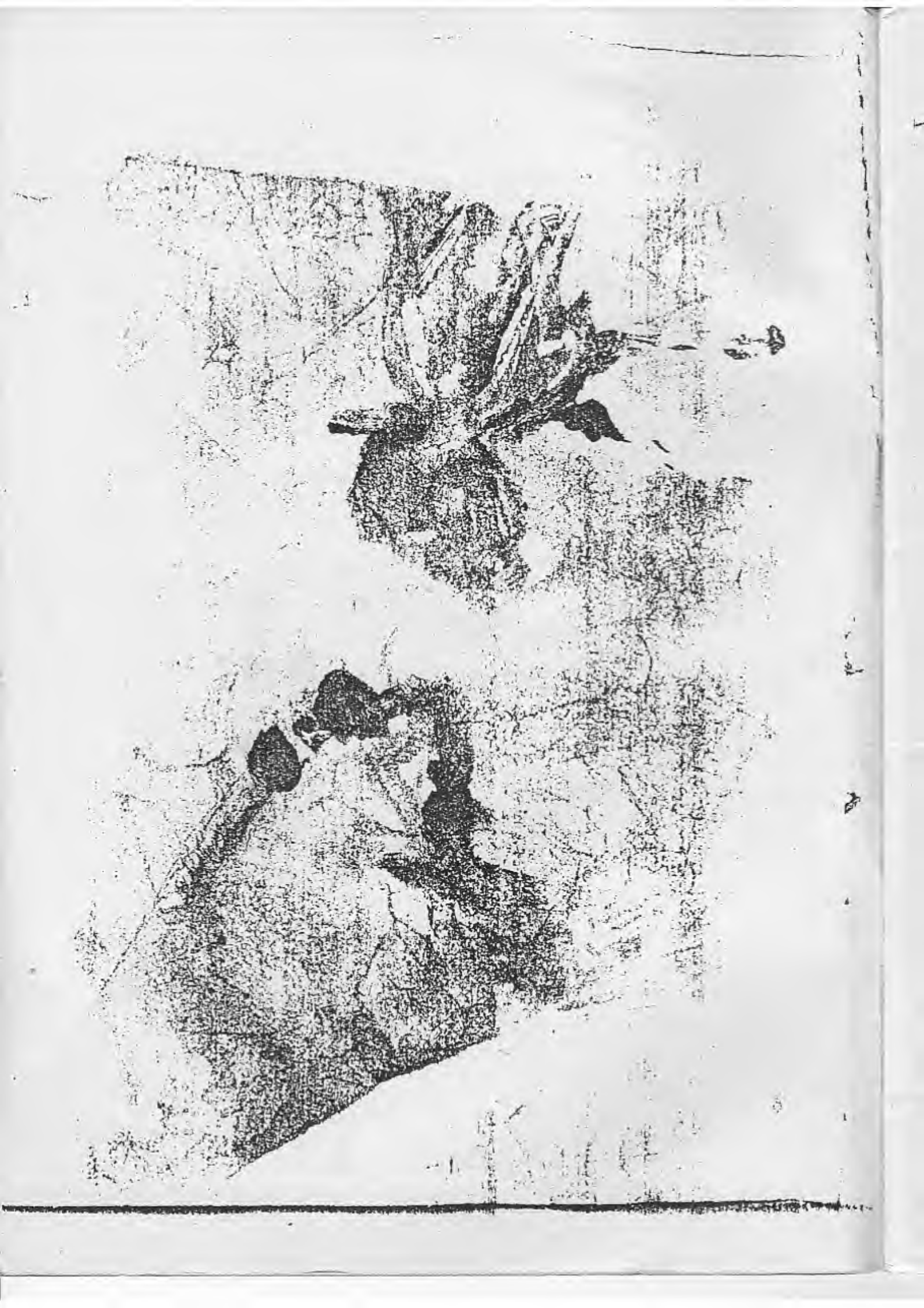
...er gen

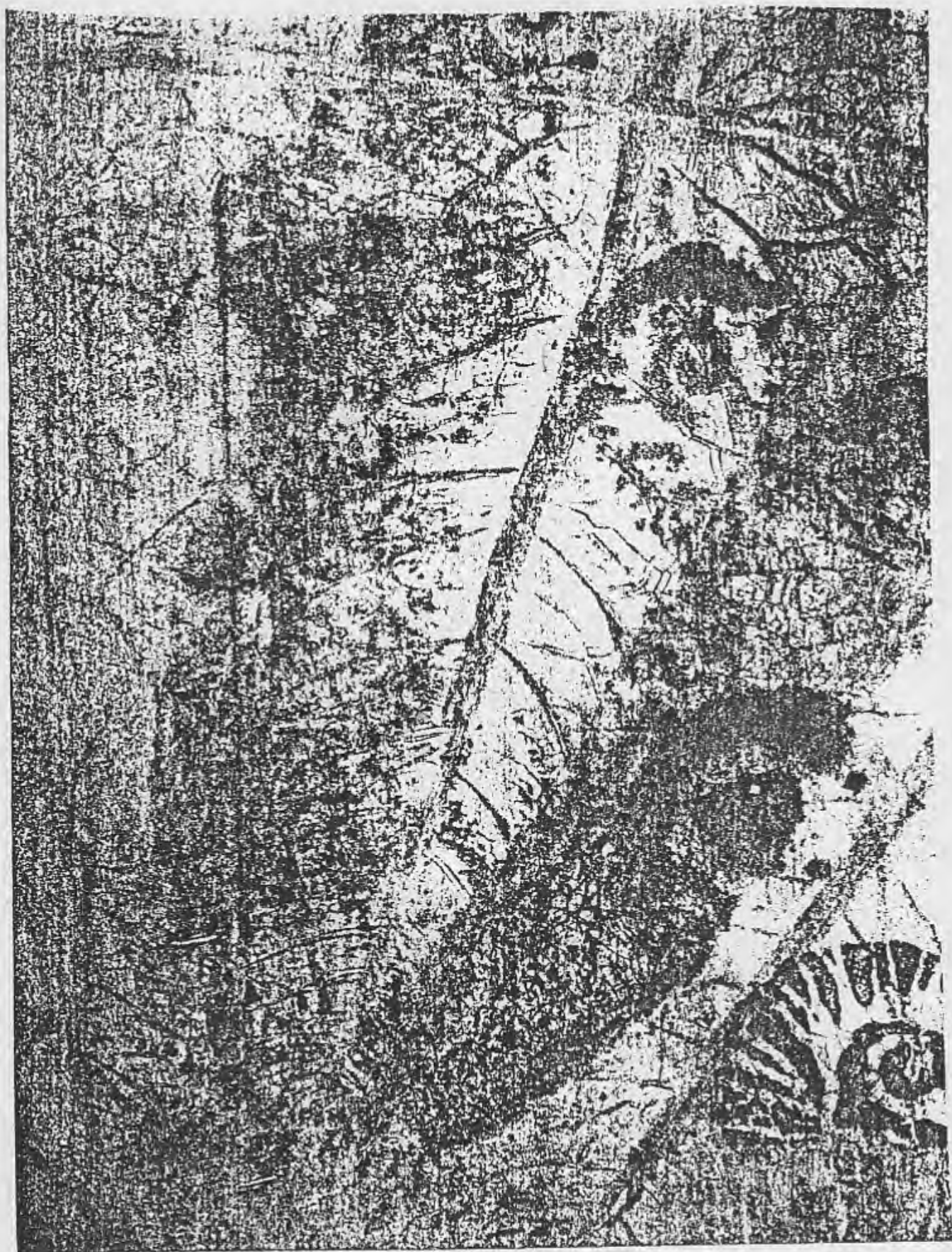

Bush riep op tot een wereldwijde aanpak van milieuproblemen als klimaatsverandering, zure regen en vervuiling van de zeeën. „Het is tijd dat de landen hun krachten bundelen voor de gezamenlijke verdediging van ons milieu. De Verenigde Staten zullen daaraan hun steentje bijdragen", verklaarde de president.

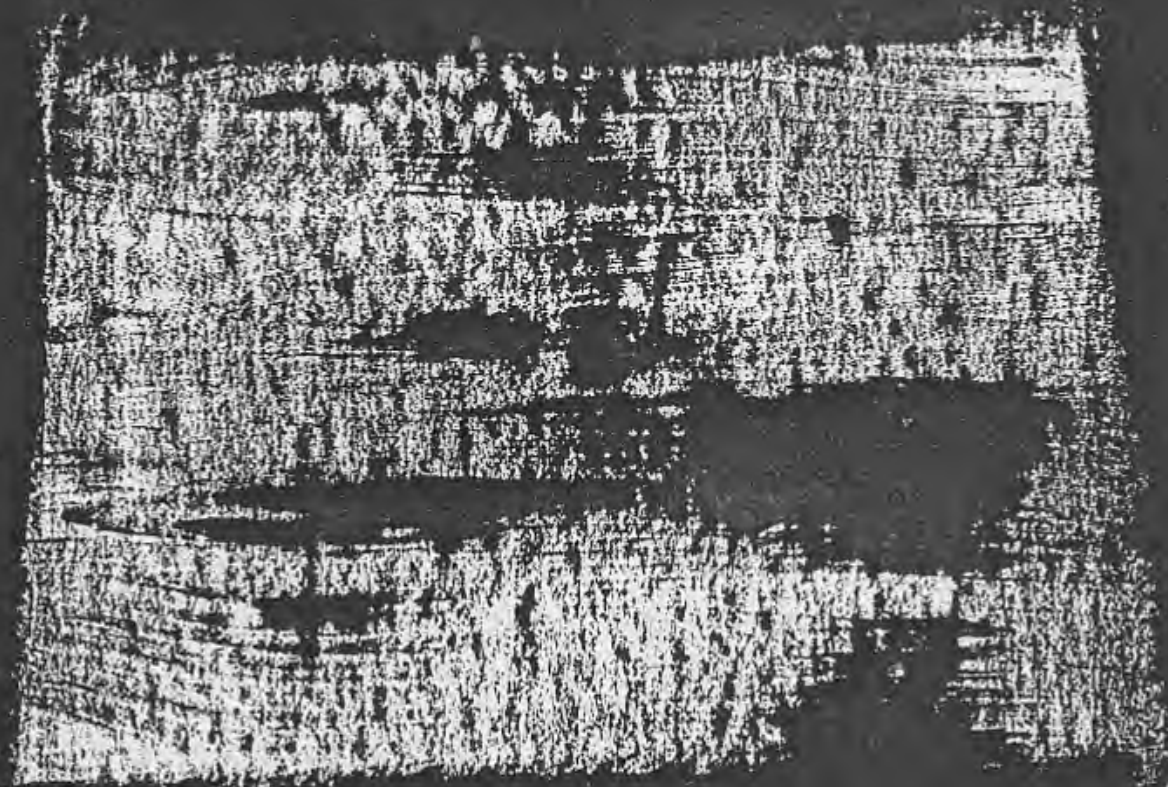
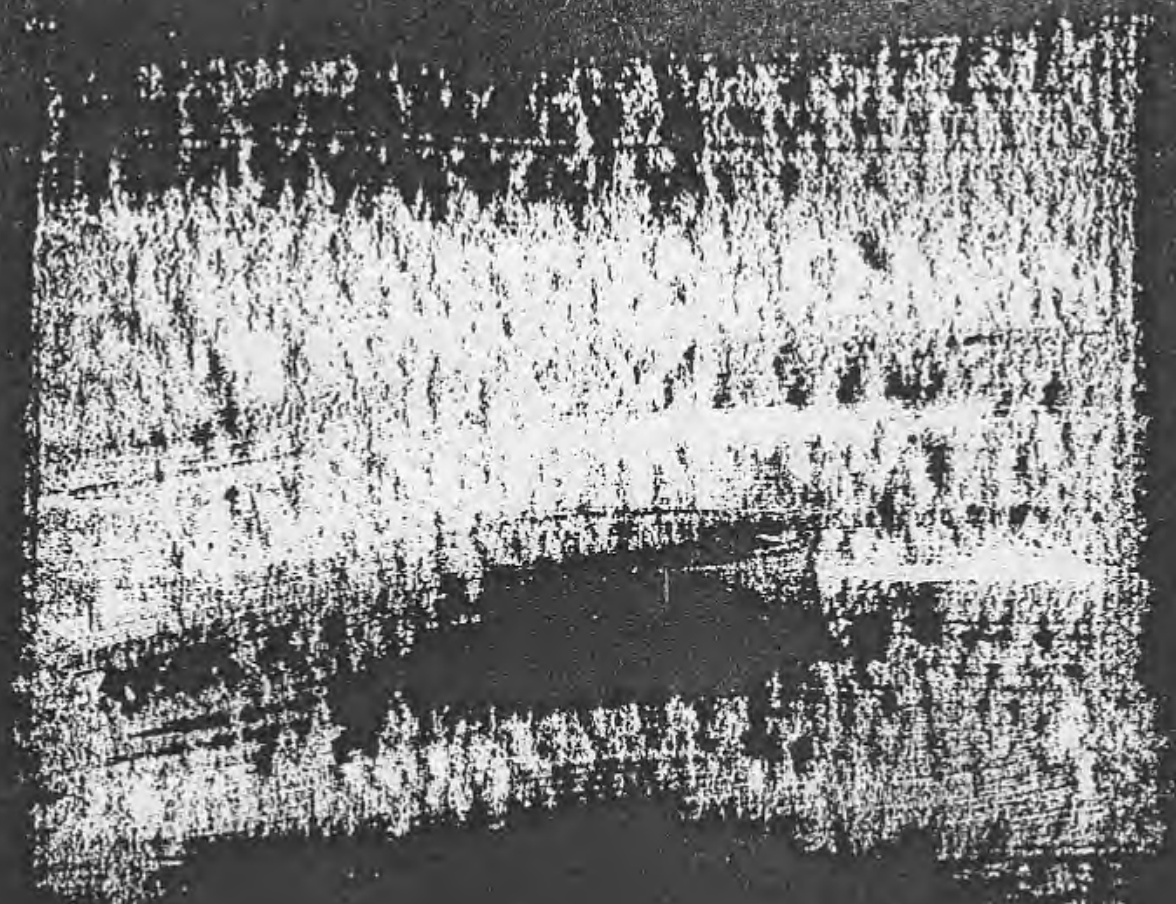

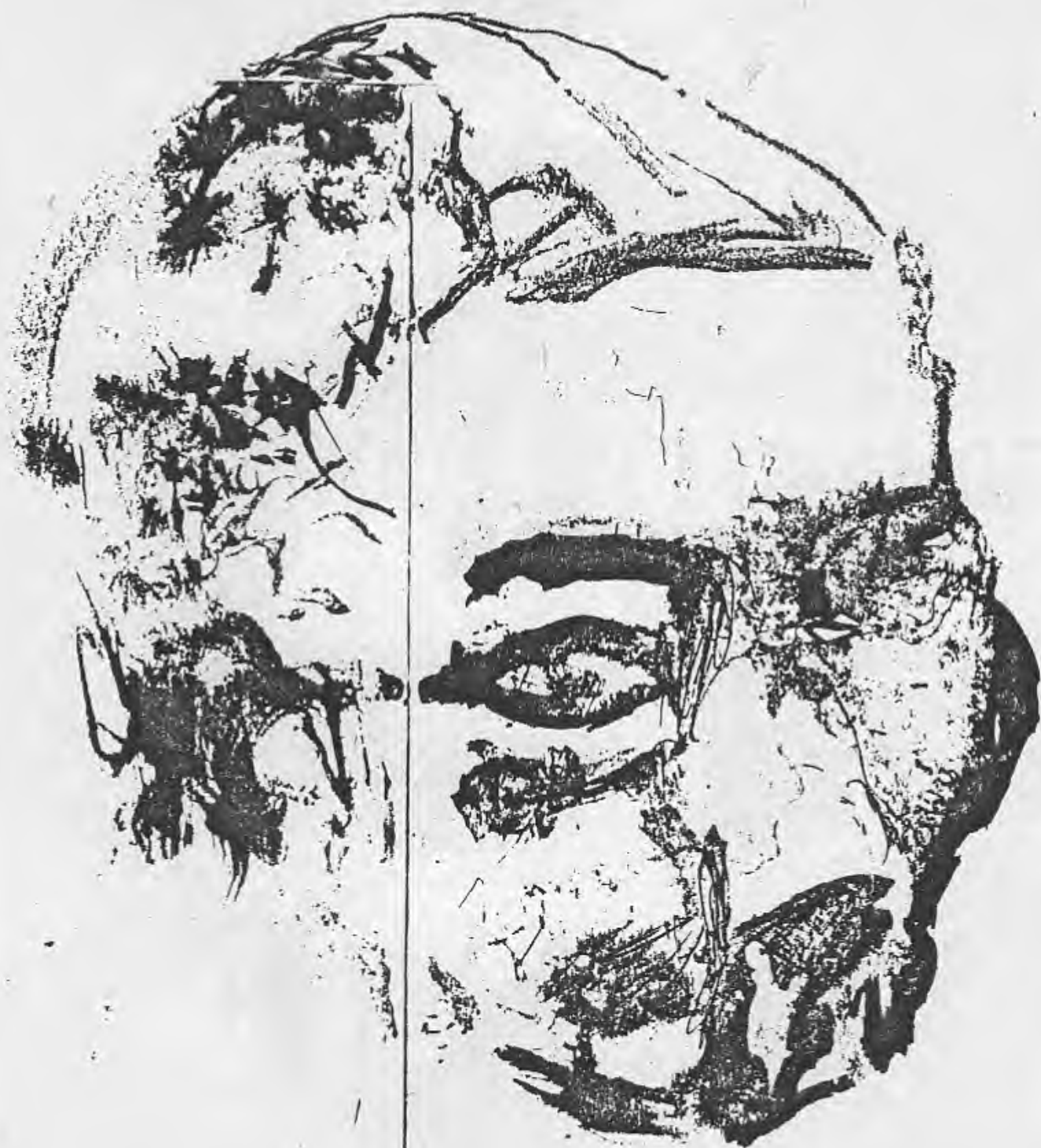

FAKE

**‘Met fascistten moet je niet praten,
daar vecht je tegen’**

44

E

E

R

44

T

E

S

E

T

T

**YOU CAN'T CHANGE
THE WORLD.**

But you can make a world of difference.

**'De dienaar gaat,
het Woord blijft'**

NAAR POLEN

Met het voornemen op zak om me van elke vrijheidsbelemmering geen zier aan te trekken stap ik vrijdagavond in Utrecht op de trein. PKP-gordijntjes, een morsig, wollig stuk vloerbedekking op de vloer en een struise Rijsburgse op dezelfde bank. Vrijgemaakt gereformeerd en vol van haar eigen Charitas babbelt ze er lustig op los. Over de inzamelings-aktie voor die arme Poolse boer die anders al lang invalide was geweest, over haar uitpuilende weekenders en haar grenzeloze materiële zendelingsdrang. Het typische soort Nederlandse minachting voor vreemde kulturen vermengd met een paniekerige angst om in den vreemde te gaan. Tot twee keer toe controleert ze de aanwezigheid van haar paspoort want ze wil er over twee weken wel weer uit. Ik stel me in op een lange reis en veins n naar buiten te kijken, ik hoop dat de slaap snel komt.

In Hengelo stapt een Parool-journalist in: young, bright and beautiful, maar aardig. Op zoek naar een verhaal over de vredeswandeltocht van Amsterdam naar Moskou en de aktualiteit van Solidarnosc. Naar Auswitsch en Gdansk gaat zijn reis. Met het donker tovert ook hij het u-vormige "Blokker-kussentje" tevoorschijn. Net voor de grote vakantie op de markt gestopt om al die zittende reizigers gelegenheid tot slapen te geven zonder die pijnlijke nekspier. Ik voel me een beetje belachelijk met deze westerse totem om de nek, net als die dinsdagmorgen dat ik voor het eerst met mijn bril naar school moest. Terwijl ik langzaam wegdukt en het vocht uit mijn ontspannen mondhoek druipt denk ik aan al die reizigers in de fietsbussen die nu ook met opgeheven hoofd inslapen, dromend van Galibier, zonnebrand en veel, veel zon.

Eenmaal in de Berlijnse voorsteden begint de Rijsburgse vulkaan weer viezigheid te spuwen. Voor we de Gedächtniskirche heeft ze de muur al drie maal gezien. ^{in het oog} krijgen

De overgang naar Oost-Berlijn is inderdaad vervreemdend, een kaal stuk gravel, niemandsland, een vrij lage muur met witte betonnen platen, een beambte met twee gemuilkorfde trekkende honden. Overal petten. Dan Berlin-Hauptbahnhof; beklemmend gevangen onder die hoge doorzichtige huif en daar net onder de ramen wijdbeens nog met diezelfde pofbroek, de blik onafwendbaar gericht op de rails tussen onze trein en het volgende perron.

Bij de terugreis kom ik erop terug. Klein Orkest heeft op dit stilstaande moment beklemmend gelijk, alleen de vogels vliegen van Oost naar West.

In West-Berlijn was hij ingestapt die stuurse Poolse tijger. Zijn grijze baard kwam in de lutteloluren dat we hem zagen bijna zichtbaar door zijn huid heen. Met de theedoek op de knieën, taale overdaagse mini-broodjes en een ovaal sardineblik. Stijf en rusteloos of hij zijn levensmoedheid alleen met vreten kon wegdrukken. Om 6.15 uur slurpte hij de olie uit de hoek van zijn opengerolde sardineblik. Stond op en tastte boven onze hoofden naar de open wodka-fles, rechtop in zijn skai-tas. Achteraf ervaar ik dit als het eerste contact met een ruige, vaak alcoholieke Poolse kultuur. Wat een mager, onverzettelijk leven straalde hij uit.

Als de petten komen wordt het langzaam stil in de aangrenzende coupé's. Zijn paspoort is verlopen en we zitten allen verstijfd bij deze ongehoorde brulpartij van deze bullebak. De Pool, starend en uiterlijk onbewogen. Iets van een superieure Oost-Duitse atmosfeer meen ik te proeven. Polen, de goedkope gastarbeiders van Leipzig, met weekenders chokolaa terug naar Polen, dronken staan de flessen naast de WC. Mensen kijken me wazig dronken aan, een man weet wat aanraken is en op het toilet staat er in vier talen hoe het afwateringssysteem werkt. Ik bewonder heimelijk de Russische letters. Terug me een weg banend door de volle gang, blijven mijn voeten plakken door de omgevallen flessen.

Met een strakke hand, maar net te kortdaat reik ik m'n paspoort aan.

Na Frankfurt steken we de Oder over. Roemruchte rivier, teken van een opgelegde westgrens. Iedereen heeft hier van de taart gegeten en die grote grijze Pool tastte met het hoofd tussen de schouders naar het laatste stuk. Patriotten raken hier naar de witte onbevleete adelaar. Zo langzamerhand moedeloos en ziek weerloos en slachtoffer te zijn. We zijn in het land van Stefan en Wojtek: ziekkuje.

NAAR NEDERLAND

De eerste trein ging via Berlijn naar Parijs. Polen ginne-

Twee jongens
or de wat
Berlijn boef
is naar peep-

e. We kussen die
onden onthouden.

kelijke onder-
rspel. Bij Frank-

-duitse douane-
eonderscheppen.
andere mensen

gevoel zich van
mijn vaderland
en uit het raam:
et witte letters
ssen Polen en
lansk Oost-Duits-
vat Polen wilde

teld vriendschap-
ers. Achter een
oort rusteloos
edeelt daar weg

naar de trein.
e antwoorden in
Hij gaat de trap

...geen de trein namen. Alles wat open
kan gaat open. Met zaklantaarns schijnen ze in de ruimten onder
het plafond van de trein. Een andere gaat op veel plaatsen met
licht onder de trein. Na West-Berlijn neemt een gemuilkorfd
hond deze taak van hem over.

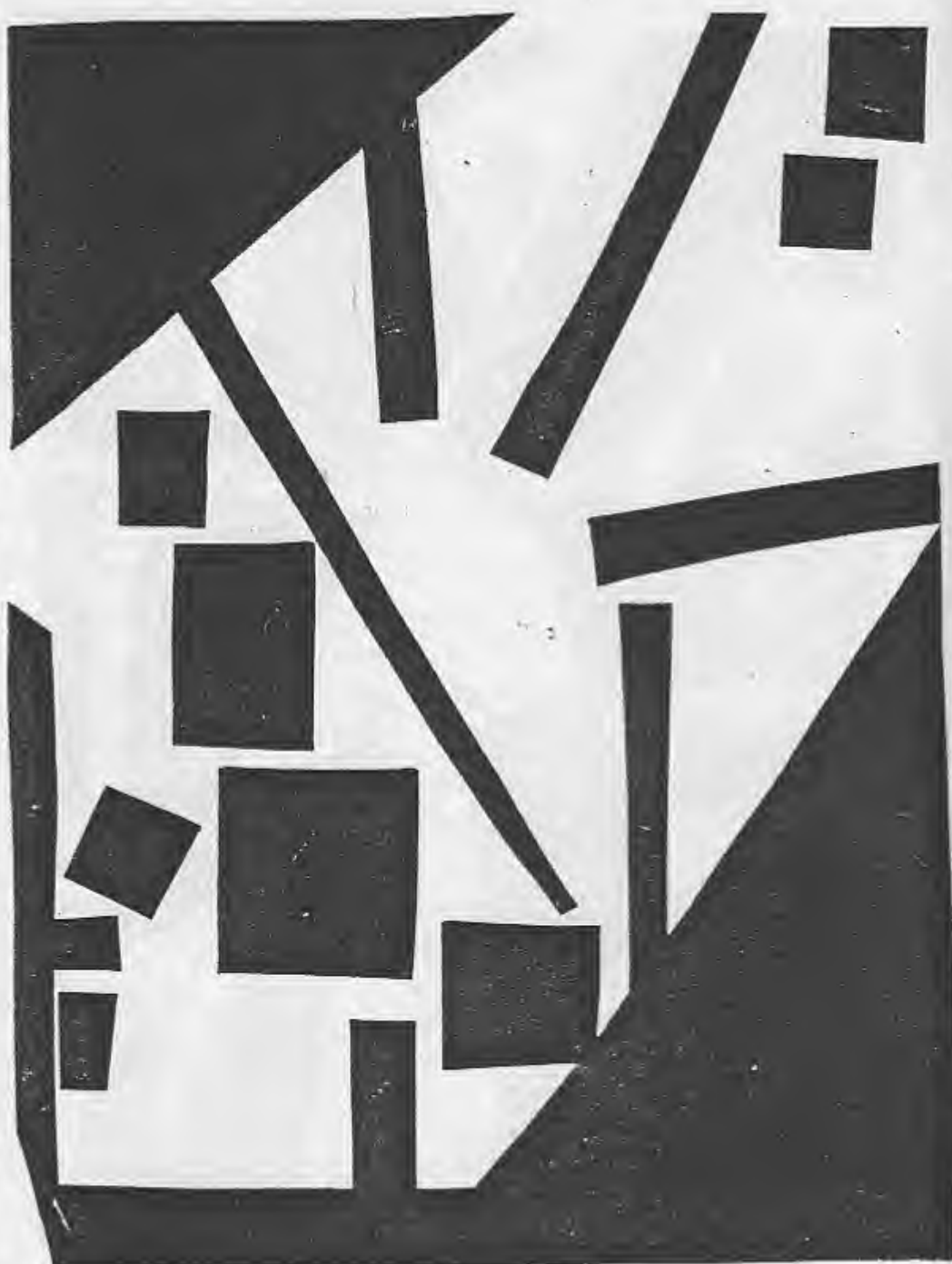
Bij de terugreis kom ik erop terug. Klein Orkest heeft op dit stilstaande moment beklemmend gelijk, alleen de vogels vliegen van Oost naar West.

In West-Be
Zijn grijze b
zichtbaar doe
taale overdaa
en rusteloos
wegdrukken. O
opengerolde s
naar de open
ervaar ik dit
holieke Pool:
straalde hij

Als de per
de coupé's. I
bij deze ong
en uiterlijk
mosfeer meen
Leipzig, met
staan de fle
aan, een man
vier talen h
lijk de Russ
gang, blijve

Met een s
poort aan.

Na Frankf
teken van ee
taart gegete
tussen de sc
hier naar de
loos en ziek
land van Ste

NAAR NEDERLAND

De eerste trein ging via Berlijn naar Parijs. Polen ginne-

Twee jongens
 or de wat
 Berlijn boef
 is naar peep-

e. We kussen die
 onden onthouden.

kelijke onder-
 rspel. Bij Frank-

-duitse douane-
 onderscheppen.
 andere mensen

gevoel zich van
 mijn vaderland
 en uit het raam:
 et witte letters
 ssen Polen en
 dansk Oost-Duits-
 wat Polen wilde

teld vriendschap-
 ers. Achter een
 oort rusteloos
 edeelt daar weg

naar de trein.
 antwoorden in
 Hij gaat de trap

...ges de trein binnen. Alles wat open
 kan gaat open. Met zaklantaarns schijnen ze in de ruimten onder
 het plafond van de trein. Een andere gaat op veel plaatsen met
 licht onder de trein. Na West-Berlijn neemt een gemuilkorfde
 hond deze taak van hem over.

Bij de terugreis kom ik erop terug. Klein Orkest heeft op dit stilstaande moment beklemmend gelijk, alleen de vogels vliegen van Oost naar West.

In West-Berlijn
Zijn grijze blik
zichtbaar door
taale overdaad
en rusteloos
wegdrukken. (Hij)
opengerolde
naar de open
ervaar ik dit
holieke Poolse
straalde hij

Als de pech
de coupé's. (Hij)
bij deze onge-
en uiterlijk
mosfeer meen
Leipzig, met
staan de fle-
aan, een man
vier talen h-
lijk de Russ-
gang, blijve

Met een s-
poort aan.

Na Frankf-
teken van ee-
taart gegete
tussen de sc-
hier naar de
loos en ziek
land van Ste-

NAAR NEDERLAND

De eerste trein ging via Berlijn naar Parijs. Polen ginne-

Twee jongens
 or de wat
 Berlijn boef
 is naar peep-

e. We kussen die
 onden onthouden.

kelijke onder-
 rspel. Bij Frank-

-duitse douane-
 onderscheppen.
 andere mensen

gevoel zich van
 mijn vaderland
 en uit het raam:
 et witte letters
 ssen Polen en
 iansk Oost-Duits.
 at Polen wilde

teld vriendschap-
 ers. Achter een
 oort rusteloos
 edeelt daar weg

naar de trein.
 e antwoorden in
 Hij gaat de trap

...de eerste trein binnen. Alles wat open
 kan gaat open. Met zaklantaarns schijnen ze in de ruimten onder
 het plafond van de trein. Een andere gaat op veel plaatsen met
 licht onder de trein. Na West-Berlijn neemt een gemuilkorfd
 hond deze taak van hem over.

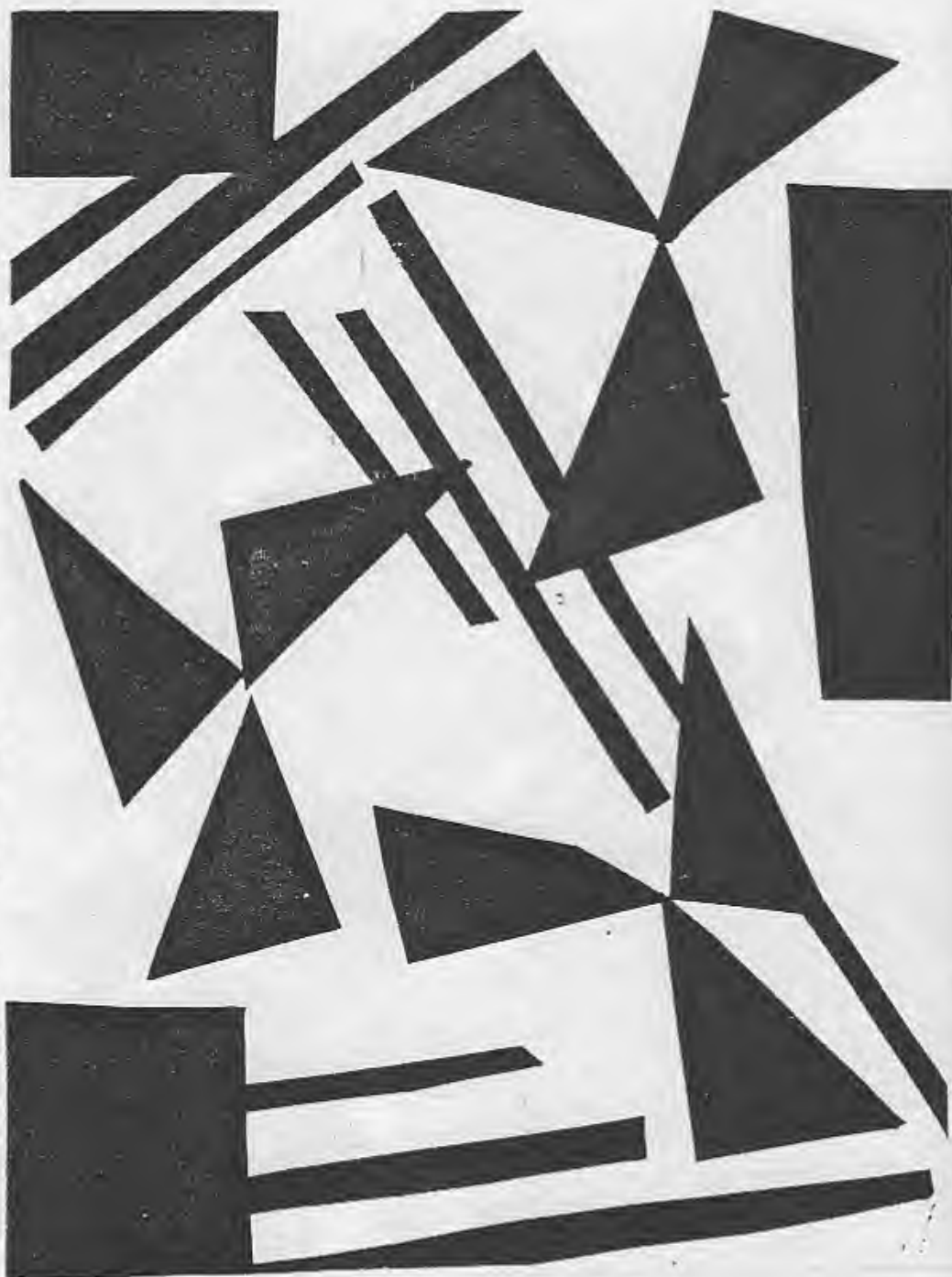
Bij de terugreis kom ik erop terug. Klein Orkest heeft op dit stilstaande moment beklemmend gelijk, alleen de vogels vliegen van Oost naar West.

In West-Berlijn
Zijn grijze t
zichtbaar door
taale overda
en rusteloos
wegdrukken. I
opengerolde
naar de open
ervaar ik di
holieke Pool
straalde hij

Als de pe
de coupé's. I
bij deze ong
en uiterlijk
mosfeer meen
Leipzig, met
staan de fle
aan, een man
vier talen h
lijk de Russ
gang, blijve

Met een s
poort aan.

Na Frankf
teken van ee
taart gegete
tussen de sc
hier naar de
loos en ziek
land van Ste

NAAR NEDERLAND

De eerste trein ging via Berlijn naar Parijs. Polen ginne-

Twee jongens
 or de wat
 Berlijn boef
 is naar peep-

ze. We kussen die
 onden onthouden.

kelijke onder-
 erspel. Bij Frank-

-duitse douane-
 onderscheppen.
 andere mensen

gevoel zich van
 mijn vaderland
 en uit het raam:
 et witte letters
 ssen Polen en
 lansk Oost-Duits-
 at Polen wilde

teld vriendschap-
 ers. Achter een
 oort rusteloos
 edeelt daar weg

naar de trein.
 s antwoorden in
 Hij gaat de trap

...geen de trein binnen. Alles wat open
 kan gaat open. Met zaklantaarns schijnen ze in de ruimten onder
 het plafond van de trein. Een andere gaat op veel plaatsen met
 licht onder de trein. Na West-Berlijn neemt een gemuilkorfde
 hond deze taak van hem over.

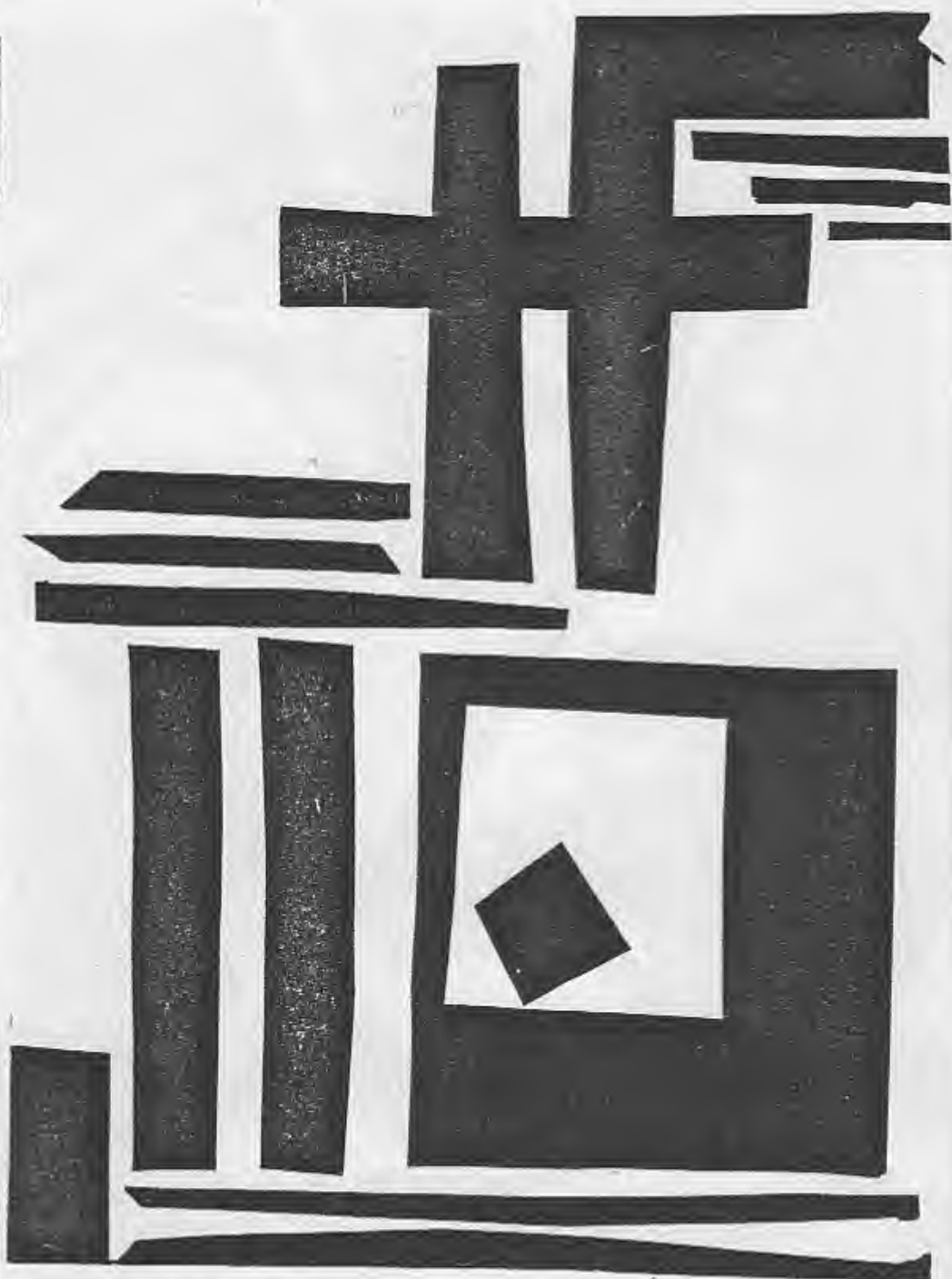
Bij de terugreis kom ik erop terug. Klein Orkest heeft op dit stilstaande moment beklemmend gelijk, alleen de vogels vliegen van Oost naar West.

In West-Be
Zijn grijze t
zichtbaar doe
taale overda
en rusteloos
wegdrukken. (
opengerolde :
naar de open
ervaar ik di
holieke Pool:
straalde hij

Als de pe
de coupé's. :
bij deze ong
en uiterlijk
mosfeer meen
Leipzig, met
staan de fle
aan, een man
vier talen h
lijk de Russ
gang, blijve

Met een s
poort aan.

Na Frankf
teken van ee
taart gegete
tussen de sc
hier naar de
loos en ziek
land van Ste

NAAR NEDERLAND

De eerste trein ging via Berlijn naar Parijs. Polen ginne-

Twee jongens
oor de wat
Berlijn hoef
is naar peep-

re. We kussen die
onden onthouden.

kelijke onder-
erspel. Bij Frank-

-duitse douane-
eonderscheppen.
andere mensen

gevoel zich van
mijn vaderland
en uit het raam:
et witte letters
ssen Polen en
jansk Oost-Duits-
vat Polen wilde

teld vriendschap
ers. Achter een
oort rusteloos
edeelt daar weg

naar de trein.
e antwoorden in
Hij gaat de tra

kan gaat open. Met zaklantaarns schijnen ze in de ruimten onder
het plafond van de trein. Een andere gaat op veel plaatsen met
licht onder de trein. Na West-Berlijn neemt een gemuilkorfd
hond deze taak van hem over.

Bij de terugreis kom ik erop terug. Klein Orkest heeft op dit stilstaande moment beklemmend gelijk, alleen de vogels vliegen van Oost naar West.

In West-Berlijn
Zijn grijze t
zichtbaar doe
taale overda
en rusteloos
wegdrukken. (o
opengerolde
naar de open
ervaar ik di
holieke Pool
straalde hij

Als de pe
de coupé's. :
bij deze ong
en uiterlijk
mosfeer meen
Leipzig, met
staan de fle
aan, een man
vier talen h
lijk de Russ
gang, blijve

Met een s
poort aan.

Na Frankf
teken van ee
taart gegete
tussen de sc
hier naar de
loos en ziek
land van Ste

NAAR NEDERLAND

De eerste trein ging via Berlijn naar Parijs. Polen ginne-

Twee jongens
oor de wat
Berlijn boef
is naar peep-

se. We kussen die
onden onthouden.

kelijke onder-
erspel. Bij Frank-

duitse douane-
onderscheppen.
andere mensen

gevoel zich van
mijn vaderland
gen uit het raam:
het witte letters
issen Polen en
Edansk Oost-Duits.
wat Polen wilde

steld vriendschap-
iders. Achter een
spoort rusteloos
seedeelt daar weg

naar de trein.
We antwoorden in
1. Hij gaat de trap

grienen roemen met tanden en de velen vanden. Alles wat open
kan gaat open. Met zaklantaarns schijnen ze in de ruimten onder
het plafond van de trein. Een andere gaat op veel plaatsen met
licht onder de trein. Na West-Berlijn neemt een gemuilkorfd
hond deze taak van hem over.

Bij de terugreis kom ik erop terug. Klein Orkest heeft op dit stilstaande moment beklemmend gelijk, alleen de vogels vliegen van Oost naar West.

In West-De
Zijn grijze
zichtbaar doe
taale overda
en rusteloos
wegdrukken.
opengerolde
naar de open
ervaar ik di
holieke Pool
straalde hij

Als de pe
de coupé's.
bij deze ong
en uiterlijk
mosfeer meen
Leipzig, met
staan de fle
aan, een man
vier talen h
lijk de Russ
gang, blijve

Met een s
poort aan.

Na Frankf
teken van ee
taart gegete
tussen de sc
hier naar de
loos en ziek
land van Sté

NAAR NEDERLAND

De eerste trein ging via Berlijn naar Parijs. Polen ginnepend en in elkaar geschoven in het gangpad. Twee jongens klimmen via het raampje naar binnen. De rij voor de wat formelere ingang vloekt en gebaart. Voor West-Berlijn hoef je sinds kort geen visum meer te hebben. Op reis naar peepshow en glitter.

De derde trein, met een rijtuig 171, de onze. We kussen die ontzettende lieverd waar we de naam niet van konden onthouden. Voort richting punctualiteit en gladheid.

Aangeland bij de grens komen we bij het werkelijke onderwerp van dit verhaal. Het voorgaande was kinderspel. Bij Frankfurt am Oder begint mijn verhaal.

Dit verhaal gaat over de manier waarop Oost-duitsse douanebeambten vluchtelingen naar het westen pogen te onderscheppen. Eigenlijk gaat het over hoe mensen denken met andere mensen om te kunnen gaan.

In Frankfurt am Oder heeft een zeker veilig gevoel zich van mij meester gemaakt. Wie durft mij op weg naar mijn vaderland nog een strobreed in de weg te leggen? We hangen uit het raam: ontspannen en nieuwsgierig. Een roodspandoek met witte letters benadrukt in twee talen de vriendschapsband tussen Polen en Oost-Duitsland. (Terwijl na de akkoorden van Gdansk Oost-Duitsland zo ongeveer het eerste Oost-blokland was wat Polen wilde isoleren)

Op een bank zitten een aantal petten. Gekunsteld vriendschappelijk en rumoerig slaan ze elkaar op de schouders. Achter een hek, vlakbij ons, staat een jongen met een paspoort rusteloos terwijl een beambte hem argeloos en arrogant meedeelt daar weg te gaan. De jongen spuugt hem op zijn hakken.

De douanebeambten staan op en lopen langzaam naar de trein. De jongen roept naar ons in een vreemde taal. We antwoorden in het Engels en gebaren dat we hem niet verstaan. Hij gaat de trap af.

Groenen komen met laddertjes de trein binnen. Alles wat open kan gaat open. Met zaklantaarns schijnen ze in de ruimten onder het plafond van de trein. Een andere gaat op veel plaatsen met licht onder de trein. Na West-Berlijn neemt een gemuilkorfde hond deze taak van hem over.

Als de klabak, met voor de buik een opengeklapte stempelkoffer, bij ons is aangekomen lijkt hij rustig. Het is het type pet wat op een sublieme manier anderen probeert te tarten. Ik ben de tweede die zijn paspoort moet geven. Waarom weet ik niet maar hij schijnt het op mij gemunt te hebben. Is het omdat ik lang haar op mijn pasfoto heb, of omdat ik de enigste man ben in de coupé. Misschien wel omdat ik hem net vanuit het raam zo welwillend positief nieuwsgierig aangestaard heb. Of ruikt hij gewoon mijn zweet, ziet hij me op de bank verkrampen. Alles gaat in het Duits. Ik kan toon, volume en mimiek hier niet terughalen.

Hij bladert door mijn paspoort. Slaat met zijn ronde vingertoppen de bladzijden om, kijkt me aan en vangt mijn blik. "Nach links", ik weet na vorige monsteringen wat dit beduidt en neem de pose van de pasfoto aan. Na een paar seconden draai ik weer naar frontaal. "Nach links hab ich gesagt, nach links, ich bin kein komputer". En godverdomme ik doe het. Met de kramp in mijn hart draai ik naar links.

Stupiditeit volgen. Om me neer te drukken. Hij voelt dat hij me niks kan maken. Dit wrikt en irriteert. "Nach Holland" bouwt hij chanterend. Weer zo'n doorreisvisum, alleen toegankelijk op de aangewezen trajecten. Hij vraagt of de laatste letter van mijn paspoortnummer een I of een J is.

Een schertsvertoning door een zeldzame klotzak die ons zo probeert te provoceren dat we terug gaan reageren. We hebben geen zin om onze trein uit te zwaaien onder het mom van een drugscontrole. Caroline begint nu stevast in het Nederlands terug te antwoorden. Ik kan alleen nog reageren met een zenuwachtig gegiechel waarmee ik de absurditeit van de situatie ontlaad.

Die nacht worden we ziek van stempelkussens, bulkende stemmen die "Passkontrolle, jederman sitzen" roepen. We moeten twee keer van de bank. Eronder kan een verstopte vluchteling zitten. In Berlin haalt de trein reizigers op van het ene perron, rangeert om op het andere perron pascontrole te beginnen. Petten bewaken de middeningang van de trein terwijl anderen gaan stempelen, weer anderen blokkeren het gangpad.

Op de peronnen zitten teenagers op hun rugzakken. Ook hier potten, die hun blik over de pubers laten glijden.

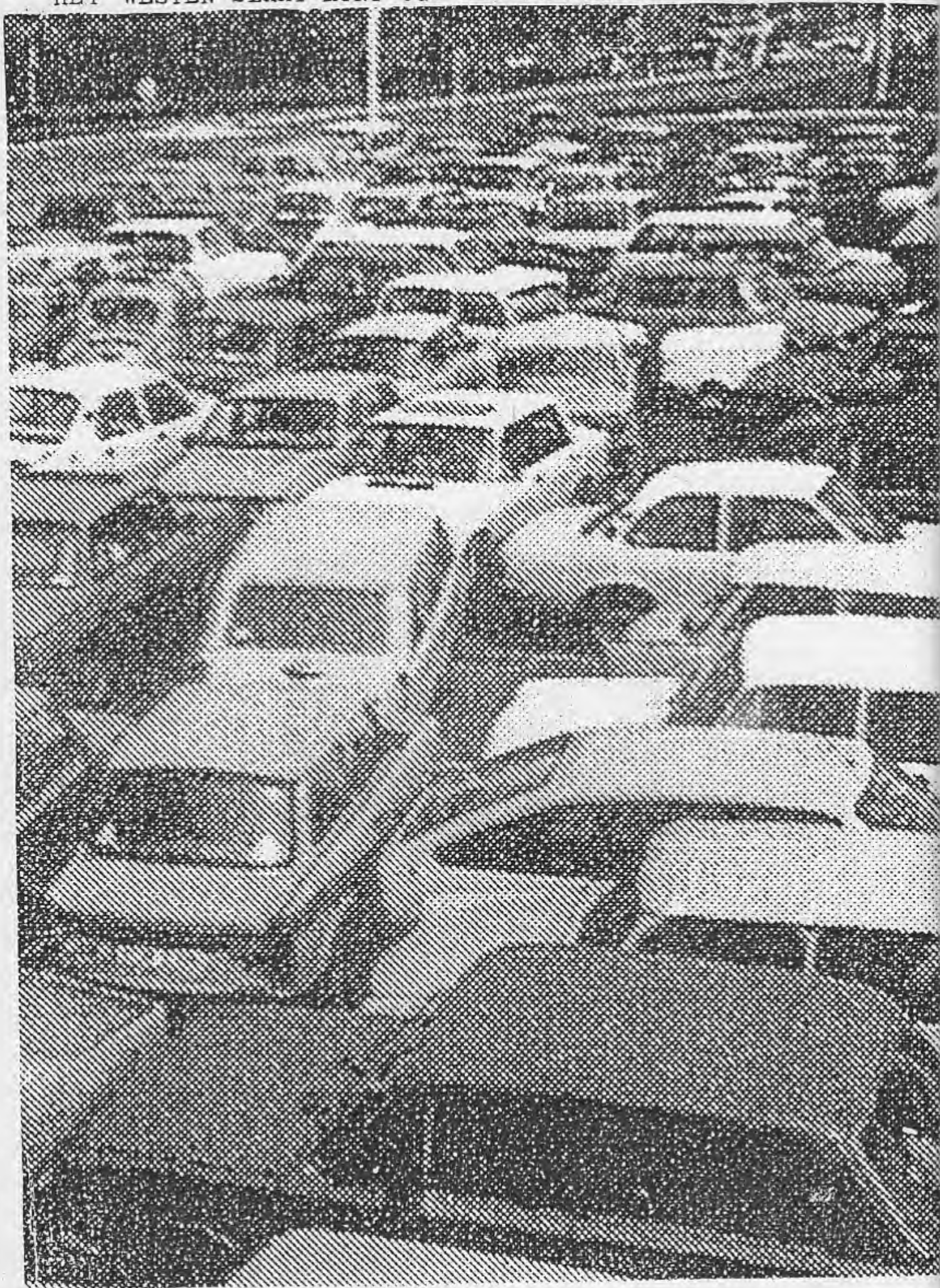
Volgens Stefan heeft elke verdieping van een flat in Oost-Duitsland een door de partij aangewezen begeleider.

Dan weer de muur, kamera's gericht op het baanvak, wachttorens, een brommer bij een bewakingshokje. Twee douaniers op een paar meter in een duister torentje: ik kijk ze hangend uit het raam aan; hun hoofd draait niet mee. Weer dat oranje licht en dat droge landschap tussen twee werelden.

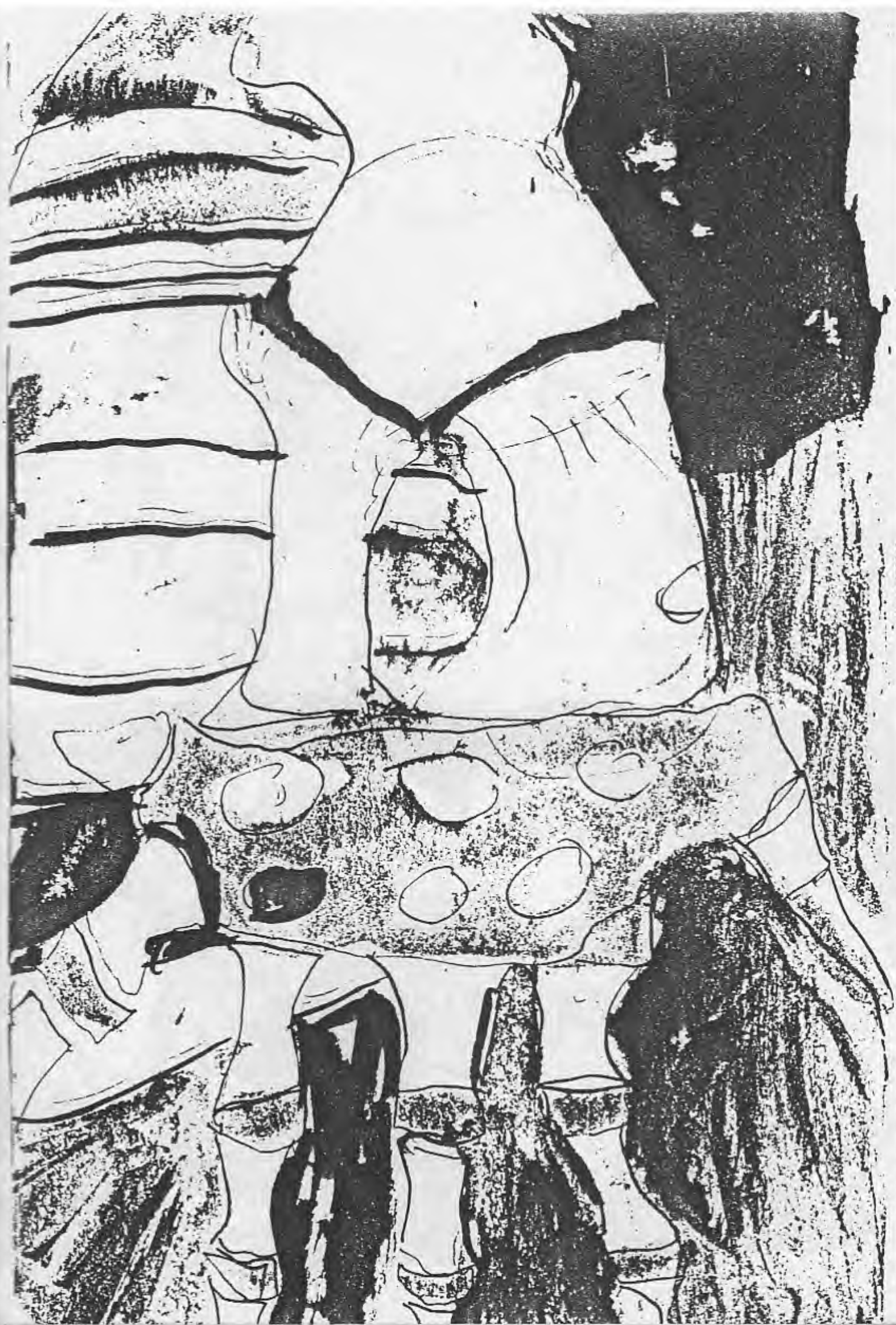
Frank ik ben geschrokken want ergens op de wereld bestaat het fascisme nog.

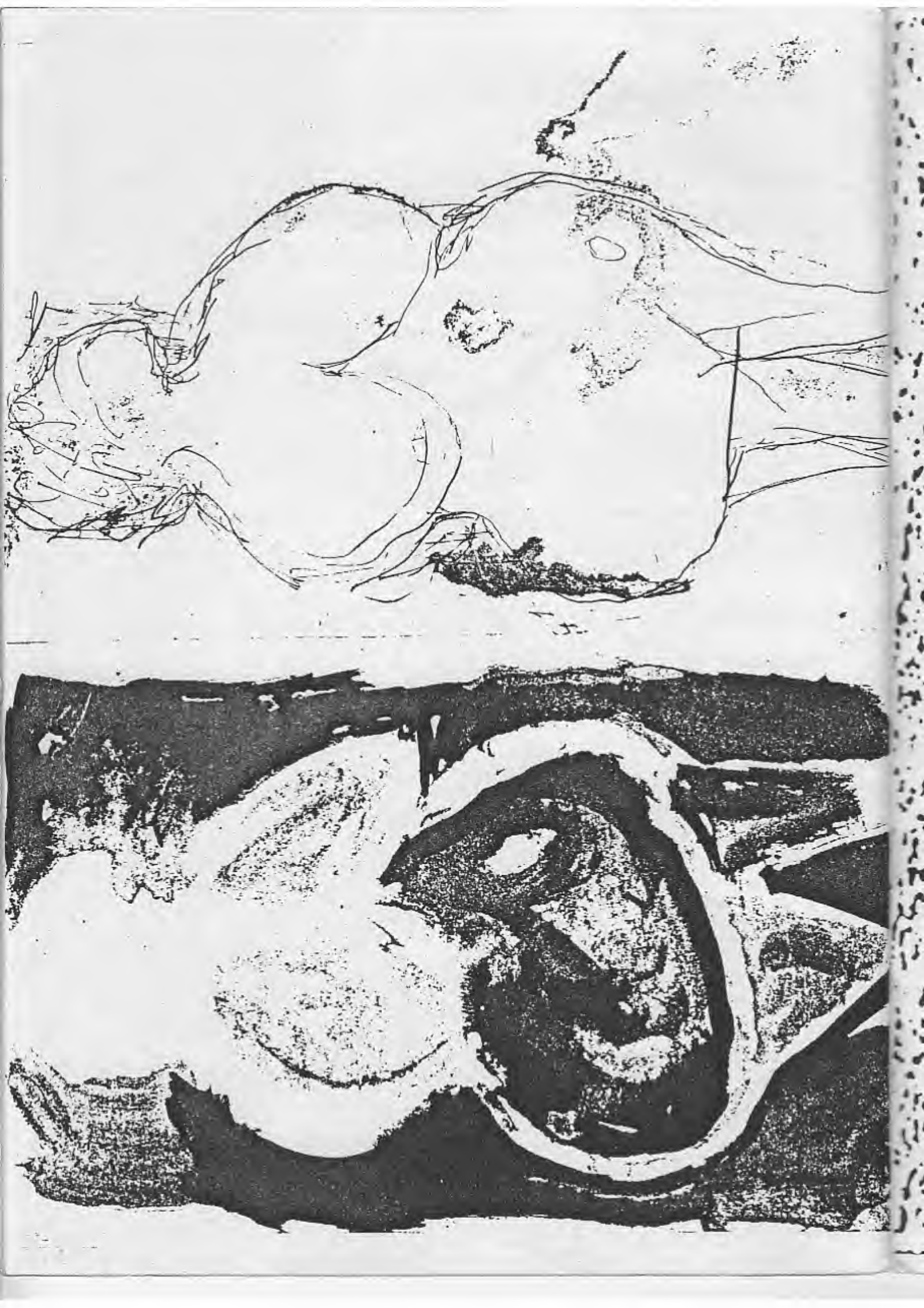
HET WESTEN SLAAT MUNT UIT HET FAILLIET VAN HET OOSTBLOK.

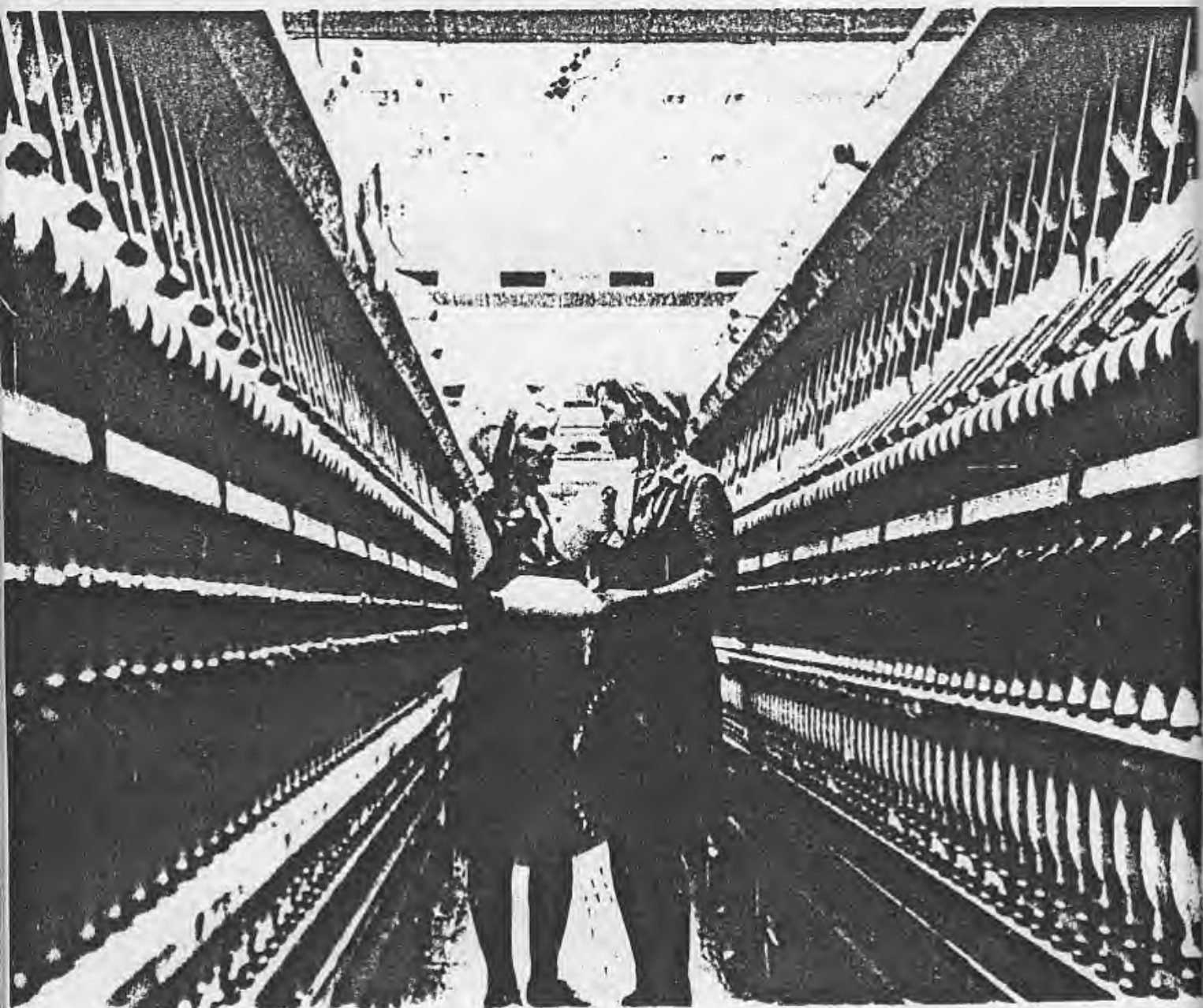

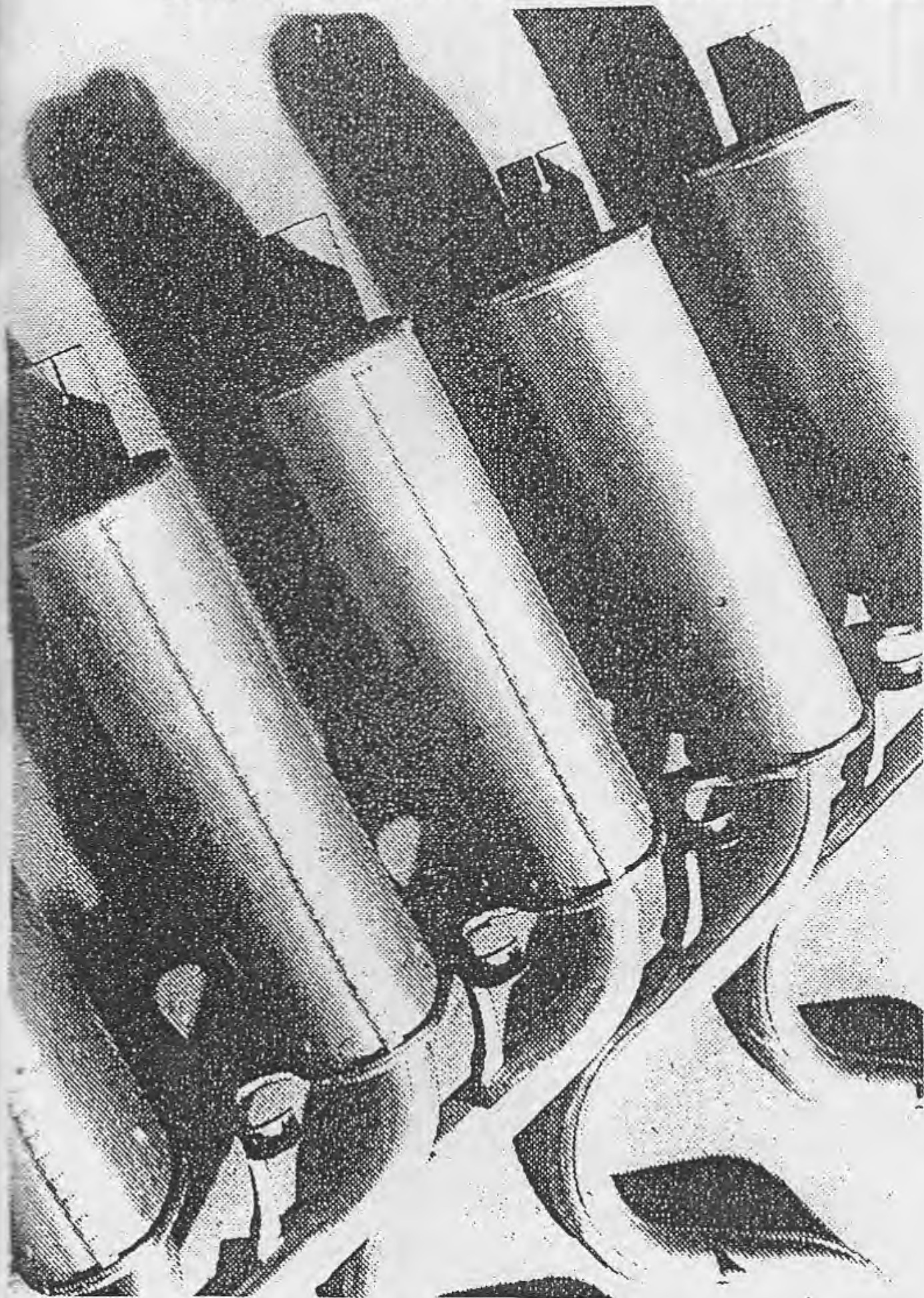
De Pelerid
moet Keted
worden
De mensen
vies

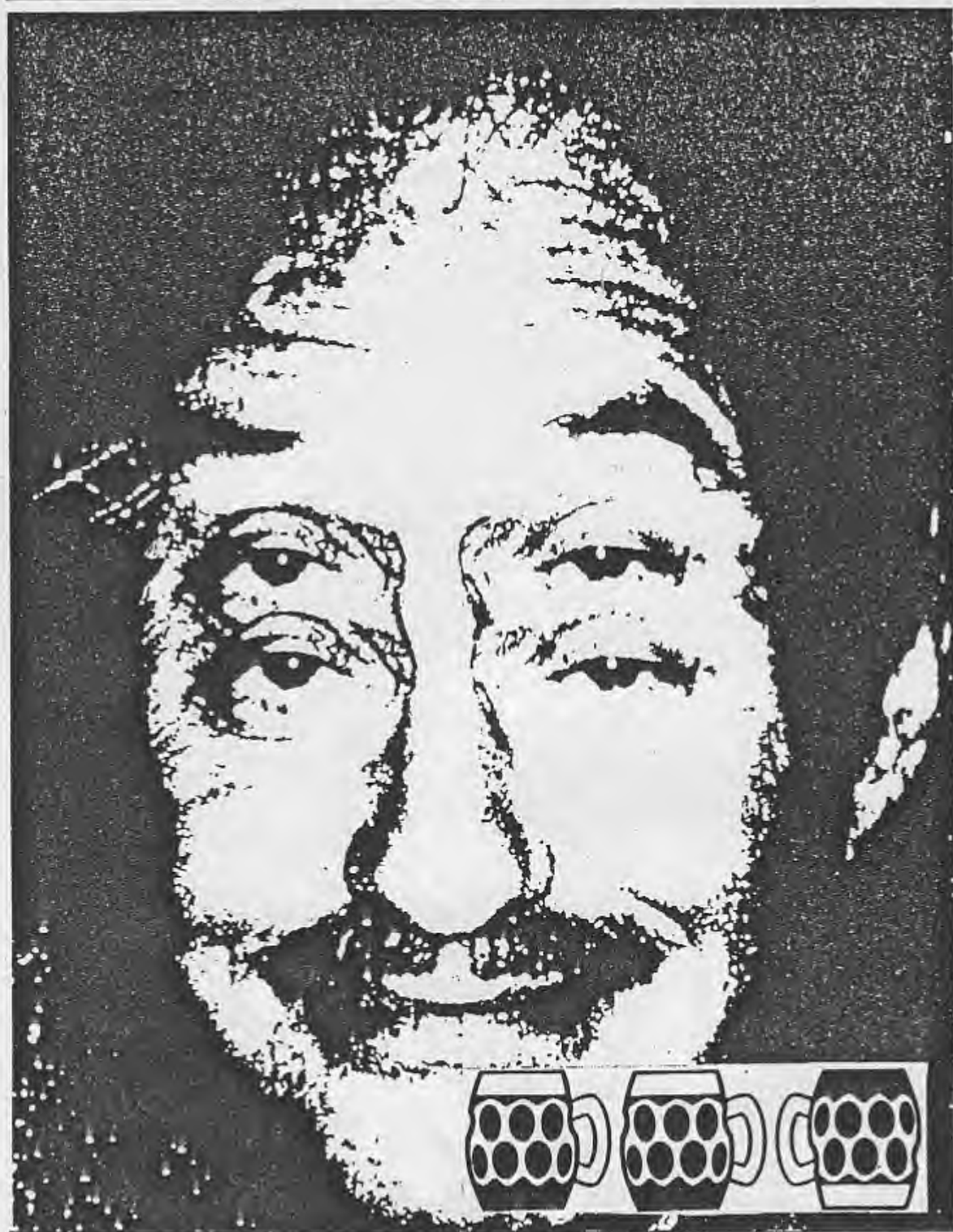
you gotta
make the
statements
count...

schone woorden over een schoner milieu

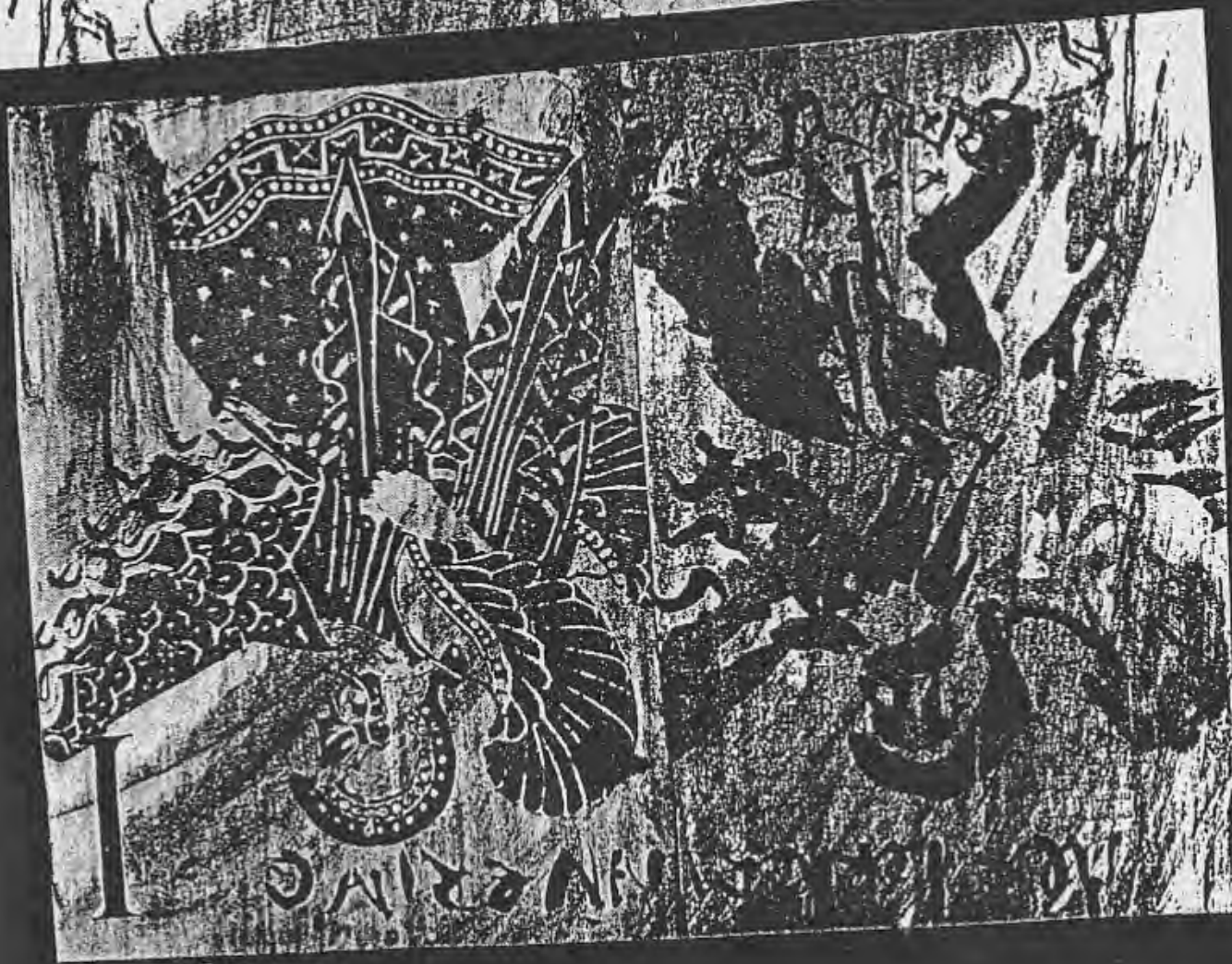
IN PRAISE OF POISON

Let's Get This Straight

THE LUTHERAN RIVERING

**Het is me allemaal
worst**

NO MORE HIROS

HERE COMES **THE SON**

